

**В. А. Гусак, В. С. Калабська,
Т. І. Кремешна, Т. А. Радзівіл, О. С. Умрихіна**

**ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ВИКОНАВСТВО:
ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

**Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини**

**В. А. Гусак, В. С. Калабська,
Т. І. Кремешна, Т. А. Радзівіл, О. С. Умрихіна**

**ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ВИКОНАВСТВО:
ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

Колективна монографія

**Умань
«Візаві»
2016**

УДК 785
ББК 85.315
I-72

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету мистецтв
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
(протокол №10 від 25 травня 2016 року)*

Рецензенти:

Бай Ю. М. – професор, кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України;

Линенко А. Ф. – доктор педагогічних наук, професор кафедри музично-інструментальної підготовки Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського

Калабська В. С. – заступник декана факультету мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини з наукової роботи, доцент кафедри інструментального виконавства, кандидат педагогічних наук, доцент

I-72 Інструментальне виконавство: теорія, історія та практика : колективна монографія / В. А. Гусак, В. С. Калабська, Т. І. Кремешна, Т. А. Радзівіл, О. С. Умрихіна. – Умань : «Візаві», 2016. – 186 с.

У монографії представлено історико-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти розвитку інструментального виконавства як складника системи музичної освіти з визначенням освітньо-педагогічних тенденцій та виконавських досягнень її представників.

Для науково-педагогічних працівників, студентів музичних учбових закладів, музикантів та діячів, які присвячують особисту творчу діяльність інструментальному мистецтву.

УДК 785
ББК 85.315
I-72

© В. А. Гусак, В. С. Калабська, Т. І. Кремешна,
Т. А. Радзівіл, О. С. Умрихіна.
© кафедра інструментального виконавства,
УДПУ імені Павла Тичини, 2016

ЗМІСТ

Гусак В. А.	
Специфіка виявлення автоматизації як природної психомоторної здібності педагога-музиканта	4
Калабська В. С.	
Інструментальне колективне музикування в УДПУ імені Павла Тичини: історичний аспект	56
Кремешна Т. І.	
Педагогічна самоефективність у становленні майбутніх учителів музики	77
Радзівіл Т. А.	
Розвиток музичних здібностей баяністів-акордеоністів у процесі інструментальної підготовки	110
Умрихіна О.С.	
Становлення фортепіанної школи XIX – XX століття	141
Додатки	163
Наші автори	175

ДОДАТКИ

Додаток А

Народний самодіяльний ансамбль «Акварелі»

Ансамбль домристів

Народний самодіяльний дует «Ренесанс»

Народний самодіяльний дует гітаристів «Містерія»

Дует «Елеганс»

Камерний ансамбль

Народне самодіяльне чоловіче тріо «Гонта»

Народний самодіяльний ансамбль «Музичні візерунки»

Квінтет баяністів

Тріо «Србiан стар»

Оркестр народних інструментів факультету мистецтв

НАШІ АВТОРИ

Гусак Владислав Анатолійович

Освіта

1991 – закінчив Уманське музичне училище імені П. Д. Демуцького (кваліфікації: диригент оркестру самодіяльних народних інструментів, артист оркестру, викладач акордеону).

1997 – закінчив Український державний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова за спеціальністю музичне виховання,

присвоєно кваліфікацію спеціаліста учителя музики.

2003 – закінчив Одеську державну музичну академію імені А. В. Нежданової, отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Музичне мистецтво» та здобув кваліфікацію хормейстера, викладача.

2011 – захистив кандидатську дисертацію у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання». Тема: «Методика розвитку рухової пам'яті у процесі інструментальної підготовки майбутнього вчителя музики».

2014 – присвоєно вчене звання доцента кафедри музичного мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Професійна кар'єра

1991 – прийнятий на посаду вчителя музики в Уманську середню школу № 3.

1994 – зарахований на посаду викладача школи мистецтв по класу акордеон при Уманській середній школі № 2.

2000-2011 – викладач Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

2011-2013 – старший викладач Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

2013 – доцент кафедри музикознавства та вокально-хорових дисциплін та доцент кафедри інструментального виконавства.

2014 – доцент кафедри інструментального виконавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Науково-методичні роботи:

- більше 30 наукових праць, що опубліковані у наукових виданнях в галузі мистецтва та педагогіки України;
- монографія «Рухова пам'ять майбутніх учителів музики: сутність і проблеми розвитку», Умань, ФОП Жовтий О. О., 2016. – 232 с.

Калабська Віра Степанівна (19.04.1977) – виконавець (домра, кобза, мандоліна, тамбура, кавакіньо), диригент, педагог, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментального виконавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Освіта:

1996 – Уманське державне музичне училища імені Порфирия Демущького, диплом з відзнакою;

2001 – Донецька державна консерваторія імені Сергія Прокоф'єва, диплом з відзнакою;

2010 – аспірантура УДПУ імені Павла Тичини;

2013 – захист кандидатської дисертації в Інституті вищої освіти НАПН України за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та

історія педагогіки на тему: «Формування патріотизму в учнів початкових класів засобами українського фольклору (друга половина ХІХ – перша чверть ХХ століття)»;

2014 – присуджено науковий ступінь кандидата педагогічних наук;

2015 – присвоєно вчене звання доцента кафедри інструментального виконавства.

Професійна кар'єра:

2001 – викладач кафедри музики та хореографії УДПУ імені Павла Тичини;

2004 – завідувач мистецько-педагогічного відділення Інституту соціальної та мистецької освіти УДПУ імені Павла Тичини;

2005-2007 – заступник декана мистецько-педагогічного факультету з навчальної роботи;

2011 – старший викладач кафедри хореографії та музінструменту УДПУ імені Павла Тичини;

2014 – заступник декана з наукової роботи мистецько-педагогічного факультету УДПУ імені Павла Тичини;

2014 – доцент кафедри музичного мистецтва УДПУ імені Павла Тичини;

2014 – доцент кафедри інструментального виконавства УДПУ імені Павла Тичини.

Здійснює підготовку студентів за напрямом «Музичне мистецтво» серед яких іноземні студенти зі Сербії. Викладає такі дисципліни:

- оркестровий клас,
- ансамбль,
- фах (домра, тамбура),
- основи інструментознавства та інструментовки,
- диригування.

Науковий керівник магістерських досліджень.

Організатор і засновник:

2001 – народного інструментального ансамблю «Акварелі»;

2010 – інструментального дуету «Ренесанс»;

2011 – збірника наукових праць студентів факультету мистецтв УДПУ імені Павла Тичини «Мистецтвознавчі студії».

Художній керівник та диригент:

2001 – народного інструментального ансамблю «Акварелі» УДПУ імені Павла Тичини;

2003 – студентського учбового оркестру народних інструментів факультету мистецтв УДПУ імені Павла Тичини;

2009 – народного аматорського ансамблю народних інструментів «Русь» Уманського міського будинку культури імені Ю. Смолича;

2012-2015 – народного аматорського інструментального ансамблю УДПУ імені Павла Тичини «Музичні візерунки».

Член журі:

– конкурсу «Пісенний вернісаж»;

– республіканського конкурсу музичних та балетних шкіл Сербії.

Лауреат:

2008 – I Всеукраїнського конкурсу «Вічний рух» (м. Дрогобич, Україна);

2013 – VI Міжнародного конкурсу «Perpetuum mobile» (м. Дрогобич, Україна);

2013 – Всеукраїнського конкурсу-фестивалю «Кубок Надросся» (м. Ракитне, Україна);

2013 – Міжнародного конкурсу «Citta di Lanciano» (м. Ланчіано, Італія);

2014 – Міжнародного інтернет-конкурсу «Internet music competition 2014» (м. Белград, Сербія);

2014 – IX Міжнародного конкурсу «Закарпатський едельвейс» (м. Ужгород, Україна);

2014 – II Всеукраїнського фестивалю-конкурсу інструментального виконавства «Квітуча країна» (м. Умань, Україна);

2015 – III Всеукраїнського фестивалю-конкурсу інструментального виконавства «Квітуча країна» (м. Умань, Україна);

2016 – Міжнародного інтернет-конкурсу «Internet music competition 2016» (м. Белград, Сербія);

2016 – II Міжнародного фестивалю-конкурсу «Музичні перлини» (м. Одеса, Україна).

Дипломант:

IV Міжнародного конкурсу «Fortissimo» (м. Харків, Україна – 2006);

V Всеукраїнського фестивалю аматорського мистецтва (Україна, 2007);

XIII Міжнародного конкурсу «Зустрічі акордеоністів» (м. Санок, Польща – 2014).

Науково-методичні роботи:

– понад 30 наукових праць;

– монографія «Формування патріотизму в учнів початкових класів засобами українського фольклору (друга половина XIX – перша чверть XX століття)» (2013);

– навчально-методичні посібники: у співавторстві – «Ритмопластичне інтонування у діалоговій взаємодії мистецтв (на матеріалі методичної системи Емілія Жак-Далькроза)» (2014), «Технології проектного моделювання в мистецькій освіті» (2014), «Етнопедagogічні дослідження: історія, довід, перспективи» (2015); одноосібний – «Оркестровий клас та ансамбль» (2015);

– розробник навчально-методичного забезпечення студентів за напрямом підготовки «Музичне мистецтво».

Нагороди:

2008 – Диплом Всеукраїнського конкурсу «Вічний рух» за підготовку Лауреата ансамблю «Акварелі»;

2011 – Грамота директора комунальної установи Черкаської обласної ради «Обласний центр народної творчості та культурно-освітньої роботи»;

2012 – Диплом ректора УДПУ імені Павла Тичини;

2014 – Подяка Міністра освіти і науки України;

2014 – Подяка Голови Федерації профспілок Черкаської області;

2015 – Почесна Грамота Голови Уманської райдержадміністрації;

2015 – Подяка начальника відділу культури і туризму Уманської міської ради;

2016 – Дипломом за фахову майстерність, активну участь та підготовку Лауреата ансамблю «Акварелі» II Міжнародного фестивалю-конкурсу «Музичні перлини».

Кремешна Тетяна Іванівна

Освіта:

1998 – закінчила музичне відділення Уманського педагогічного училища імені Т.Г. Шевченка.

2001 – закінчила музично-педагогічний факультет Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя.

2002 – закінчила магістратуру Південноукраїнського державного педагогічного університету імені

К.Д.Ушинського та здобула звання магістра педагогічної освіти, викладача фортепіано.

Педагогічна кар'єра:

2001 – викладач фортепіано та методики музичного виховання в ЗОШ Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Т.Г.Шевченка;

2008 – викладач Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

2012 – доцент кафедри музичного мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

2014 – доцент кафедри інструментального виконавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукова робота:

У 2008 році успішно захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Тема дисертаційного дослідження: «Формування педагогічної самоєфективності майбутніх учителів музики».

Автор понад 30 наукових праць, серед яких навчально-методичний посібник з грифом МОН України «Педагогічна самоєфективність: шлях до успішного викладання», участь у колективній монографії мистецько-педагогічного факультету,

методичні рекомендації. У березні 2013 року присвоєно вчене звання доцента кафедри музичного мистецтва.

Здійснює наукове керівництво магістерськими та дисертаційними роботами.

Радзівіл Тетяна Анатоліївна (30.06.1968) – виконавець (баян), диригент, педагог, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри інструментального виконавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Освіта:

1987 – Уманське державне музичне училище за спеціальністю народні інструменти (баян);

1992 – Одеський державний педагогічний інститут

ім. К. Д. Ушинського за спеціальністю музика;

2014 – аспірантура УДПУ імені Павла Тичини;

2015 – захист кандидатської дисертації в УДПУ імені Павла Тичини за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти на тему «Підготовка студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів»;

2015– присвоєно науковий ступінь кандидата педагогічних наук.

Професійна кар’єра:

1986-1987 – учитель Маньківської дитячої школи мистецтв;

1990-1992 – музичний керівник Маньківського дитячого садка № 4;

1992-2005 – викладач Уманського педагогічного училища ім. Т. Г. Шевченка (зростання від спеціаліста до викладача вищої категорії);

2005-2009 – викладач Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т. Г. Шевченка;

2009-2011 – викладач кафедри хореографії та музінструменту УДПУ імені Павла Тичини;

2012-2014 – викладач кафедри музичного мистецтва УДПУ імені Павла Тичини;

2014– викладач кафедри інструментального виконавства УДПУ імені Павла Тичини.

2015 – старший викладач кафедри інструментального виконавства УДПУ імені Павла Тичини.

Викладає такі дисципліни:

- основний музичний інструмент (баян, акордеон);
- додатковий музичний інструмент (баян, акордеон);
- фах (баян, акордеон);
- методика викладання фахових дисциплін;
- методика викладання фахових дисциплін у ВНЗ.

Творча діяльність:

2003-2009 – учасник народного ансамблю народних інструментів «Сувенір» (I баян) Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т. Г. Шевченка;

З 2003 – учасник народного самодіяльного ансамблю народних інструментів «Русь» (I баян) Уманського міського будинку культури;

З 2009– учасник народного ансамблю народних інструментів «Акварелі» (баян) УДПУ імені Павла Тичини;

З 2010 – учасник інструментального дуету «Ренесанс» (баян) УДПУ імені Павла Тичини.

Художній керівник та диригент:

2003-2014; 2016 – студентських учбових курсових оркестрів (II, III, IV курсів) відділення музичного мистецтва Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т. Г. Шевченка;

2010-2011 – народного аматорського інструментального ансамблю «Музичні візерунки» УДПУ імені Павла Тичини;

з 2010 – інструментального дуету «Ренесанс».

Дипломант:

2014 – XIII Міжнародного конкурсу «Зустрічі акордеоністів» (м. Санок, Польща).

Лауреат:

2005 – Всеукраїнського конкурсу самодіяльних колективів профспілок, присвяченого 60-й річниці Перемоги у Великій вітчизняній війні;

2013 – VI Міжнародного конкурсу «Perpetuummobile» (м. Дрогобич, Україна);

2013 – Всеукраїнського конкурсу-фестивалю «Кубок Надросся» (смт Рокитне, Україна);

2013 – Міжнародного конкурсу «Cittá di Lanciano» (м. Ланчіано, Італія);

2014 – IX Міжнародного конкурсу «Закарпатський едельвейс» (м. Ужгород, Україна);

2016 – Міжнародного інтернет-конкурсу «International Music Competition» (м. Белград, Сербія).

Науково-методичні роботи:

– більше 20 наукових праць, що опубліковані у наукових виданнях у галузі педагогіки України, Росії, Чехії;

– Спецкурс з оркестрового класу «Організація роботи майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами» (2012);

– «Практикум з організації роботи майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами» (2012);

– Навчально-методичний посібник «Теоретико-методичні основи формування виконавської майстерності баяністів-акордеоністів в умовах мистецько-педагогічної освіти» (2014);

– розробник навчально-методичного забезпечення студентів за напрямом підготовки «Музичне мистецтво»

– розробник навчально-методичного забезпечення дисциплін «Методика викладання фахових дисциплін» та «Методика викладання фахових дисциплін у ВНЗ».

Відзнаки:

2007 – Почесна грамота Головного управління освіти і науки Черкаської облдержадміністрації за високі показники в навчально-виховній, науково-творчій, культурно-освітній роботі та з нагоди 50-річчя відділення музичного виховання Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу;

2008 – Почесна грамота Президії Черкаського обкому Профспілки працівників освіти і науки України за багаторічну сумлінну працю, вагомий внесок у розвиток освіти, підготовку висококваліфікованих кадрів, плідну наукову і педагогічну діяльність, захист соціально-економічних прав та інтересів працівників і ветеранів та з нагоди 100-річчя з часу заснування Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т. Г. Шевченка;

2008 – Подяка директора Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т. Г. Шевченка за популяризацію українського музичного мистецтва та з нагоди 30-річчя діяльності народного самодіяльного ансамблю народних інструментів «Русь»;

2008 – Грамота директора та голови профспілкового комітету Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т. Г. Шевченка за багаторічну плідну творчу працю, високу професійну майстерність, вагомий внесок у збереження, розвиток, популяризацію українського національного мистецтва та з нагоди 35-ої річниці створення народного самодіяльного ансамблю народних інструментів «Сувенір»;

2014 – Грамота ректора УДПУ імені Павла Тичини за багаторічну сумлінну працю, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів та плідну науково-педагогічну діяльність;

2016 – Подяка Уманської міської ради за активну участь у культурному житті міста та регіону, високий професіоналізм, творчий потенціал, збереження і примноження національних культурних надбань та з нагоди 85-річчя Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

2016 – Почесна грамота ректора УДПУ імені Павла Тичини за багаторічну плідну працю і вагомий особистий внесок у розвиток національної науки, запровадження сучасних технологій навчання і виховання студентської молоді та з нагоди Дня науки.

Умрихіна Оксана Станіславівна

– кандидат педагогічних наук,
доцент

Освіта:

У 1988 році закінчила музичне відділення Уманського педагогічного училища імені Т.Г.Шевченка, цього ж року вступила на музично-педагогічний факультет Криворізьського державного педагогічного інституту. Закінчила інститут зі спеціальності вчитель музики та художньої культури. Після

закінчення закладу у 1997 році, працює викладачем фортепіано в Уманському державному педагогічному університеті імені П. Тичини. Вступає до аспірантури на денну форму навчання. У 2003 році успішно захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.05 –

соціальна педагогіка. Тема дисертаційного дослідження: «Соціальне виховання учнів засобами музики в школах нового типу на прикладі школи мистецтв-інтернат».

Професійна кар'єра:

Трудова діяльність в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини продовжується у якості викладача фортепіано та навчального курсу «Художня культура» на кафедрах інструментального виконавства, хореографії та художньої культури.

Науково-методична робота:

Автор понад 30 наукових праць, серед яких навчально-методичний посібник з грифом МОН України «Методика викладання художньої культури», участь у колективній монографії мистецько-педагогічного факультету, методичні рекомендації.

У березні 2013 року присвоєно вчене звання доцента кафедри музичного мистецтва.